

Cyngor Bwrdeistref Sirol Blaenau Gwent

Drafft

**Strategaeth Hyrwyddo'r Gymraeg
2022-27**

Mae'r cynllun hwn wedi'i ddatblygu o dan ofynion y Gymraeg yn Safon y Gymraeg 145 o dan Reoliadau Safonau'r Gymraeg (Rhif 1) 2015.

Mae'r ddogfen hon ar gael yn electronig ar wefan Cyngor Blaenau Gwent ar dudalen '[Yr Iaith Gymraeg ym Mlaenau Gwent](#)' ac mae copïau papur ar gael yn llyfrgelloedd lleol a hybiau cymunedol Blaenau Gwent.

Os hoffech dderbyn copi o'r ddogfen hon mewn fformat arall, gallwch gysylltu â'r Tîm Polisi a Phartneriaethau drwy anfon e-bost at Cymraeg@blaenau-gwent.gov.uk neu drwy ysgrifennu at

Cyngor Bwrdeistref Sirol Blaenau Gwent

Swyddfeydd Cyffredinol

Heol Gwaith Dur

Glynebwy

Blaenau Gwent

NP23 6AA

This document is available in English.

Cynnwys

	Tudalen
Rhagair	1
1. Cyflwyniad	2
2. Asesu ein cynnydd: Strategaeth Hyrwyddo'r Gymraeg 2017/22	3
3. Trosolwg o Flaenau Gwent	4-5
4. Ein hamcanion	6
5. Ein targed pum mlynedd	7
6. Cefndir deddfwriaethol	8-9
7. Cefndir polisi	10-11
8. Dull ymgynghori	12-14
9. Ein Partneriaid	15-16
10. Cynlluniau Gweithredu	17-20
11. Trefniadau monitro	21

Rhagair

Mae'n bleser gennym gyflwyno ein hail Strategaeth Hyrwyddo'r Gymraeg 2022/27. Mae'r cynllun yn cyd-fynd â [Chynllun Corfforaethol Blaenau Gwent 2022/27](#) sy'n cydnabod y Gymraeg fel mesur perfformiad allweddol ar gyfer cyflawni ein blaenoriaethau dros y pum mlynedd nesaf, gan gynnwys cyfrannu at Nod Llesiant cenedlaethol [Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol \(Cymru\) 2015](#) o 'Gymru â diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu'.

Wedi'i ddatblygu ochr yn ochr â'n sefydliadau Cymraeg lleol yn ogystal â'n rhanddeiliaid a phartneriaid allweddol yn ystod ein proses ymgynghori ffurfiol, sy'n hanfodol i'n helpu i gyflawni ein hamcanion a'n camau arfaethedig, mae'r cynllun yn nodi'n glir ein bwriadau ar gyfer hyrwyddo'r Gymraeg, gan gynyddu ei defnydd a nifer y siaradwyr Cymraeg o fewn ein cymunedau, gweithleoedd a lleoliadau addysgol.

Ers ein cynllun diwethaf mae Blaenau Gwent wedi gwneud cynnydd cadarnhaol tuag at gefnogi [Cymraeg 2050: Miliwn o siaradwyr Cymraeg](#) Llywodraeth Cymru. Er enghraifft, mae caniatâd cynllunio wedi'i roi ar gyfer Ysgol Gynradd Gymraeg newydd yn Nhredegar. Mae'r 'egin' ysgol sydd â 210 o leoedd yn dangos ymrwymiad parhaus y Cyngor i gynyddu ei gyfleoedd addysg Gymraeg drwy gyflawni ein [Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg 2022/32](#).

Rydym yn bwriadu adeiladu ar ein cynnydd a byddwn yn parhau i ddangos ein hymrwymiad parhaus i gynyddu'r defnydd o'r Gymraeg dros y pum mlynedd nesaf yn ogystal â chodi ei phroffil ar draws Blaenau Gwent.

Hoffwn achub ar y cyfle i ddiolch i bawb a helpodd i'n cefnogi i ddatblygu'r cynllun.

Leader

Cllr Steven Thomas

Chief Executive

Damien McCann

1. Cyflwyniad

Dyma ail Strategaeth Hyrwyddo'r Gymraeg 2022/27 y Cyngor sy'n bodloni Rheoliadau Safonau'r Gymraeg (Rhif 1) 2015. Fe'i datblygwyd yn dilyn asesiad o gynnydd yn erbyn ein cynllun cyntaf yn unol â Safon y Gymraeg (146). Am ragor o wybodaeth gweler Adran 2, 'Asesu ein cynnydd: Strategaeth Hyrwyddo'r Gymraeg 2017/22'.

Mae'r cynllun wedi'i alinio a'i gydnabod o fewn [Cynllun Corfforaethol Blaenau Gwent 2022/27](#) a bydd yn cefnogi gweledigaeth y Cyngor o '*lle sy'n deg, agored a chroesawgar i bawb drwy weithio gyda a thros ein cymunedau*'. Wrth nodi'r Gymraeg fel mesur perfformiad allweddol ar gyfer ein helpu i gyflawni ein blaenoriaethau, mae'n dangos yn gadarnhaol ein hymrwymiad a'n cefnogaeth barhaus tuag at godi proffil a defnydd o'r Gymraeg.

Mae'r cynllun pum mlynedd yn nodi ein tri amcan a'n camau arfaethedig ar gyfer hyrwyddo'r Gymraeg, cynyddu'r defnydd ohoni a nifer y siaradwyr Cymraeg yn ein cymunedau, gweithleoedd a lleoliadau addysgol. I gael rhagor o wybodaeth gweler Adran 4 'Ein Hamcanion' ac Adran 10 'Ein Cynllun Gweithredu'.

Mae'r cynllun wedi'i ddatblygu ochr yn ochr â sefydliadau Cymraeg lleol, yn ogystal â'n rhanddeiliaid a'n partneriaid allweddol yn ystod ein proses ymgynghori ffurfiol. Mae'n cydnabod gwerth gweithio cydgysylltiedig wrth gefnogi'r gwaith o gyflawni'r cynllun yn ogystal â chyfranogiad parhaus pobl sy'n byw, yn gweithio, neu'n ymweld â Blaenau Gwent. Am ragor o wybodaeth gweler Adran 9 'Ein Partneriaid'.

2. Asesu ein cynnydd: Strategaeth Hyrwyddo'r Gymraeg 2017/22

COVID-19 (Mawrth 2020 – Rhagfyr 2021)

Sylwch, oherwydd y pandemig byd-eang, fod ein gwaith statudol, megis Rheoliadau Safonau'r Gymraeg (Rhif 1) 2015, wedi'i oedi gan Gomisiynydd y Gymraeg er mwyn galluogi sefydliadau gwasanaethau cyhoeddus i ymdrin â'r ymateb uniongyrchol i'r argyfwng a chynllunio adferiad, yn ystod y cyfnod hwn.

Cafodd hyn effaith uniongyrchol ar gyflawni ein strategaeth bum mlynedd ac adlewyrchir hyn yn ein hasesiad.

I asesu'r cynnydd a wnaed yn erbyn ein Strategaeth Hyrwyddo'r Gymraeg 2017/22 gyntaf, fe wnaethom ystyried y canlynol:

- Adolygu i ba raddau y cyflawnwyd ein tri amcan, trwy gyflawni'r camau a adroddwyd yn ein Hadroddiad Monitro Blynyddol ar yr Iaith Gymraeg ac Adroddiad Blynyddol y Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg.
- Adolygwyd adborth a dderbyniwyd gan ein sefydliadau Cymraeg Lleol a phartneriaid trwy Rwydwaith Cymraeg Blaenau Gwent.

I gael rhagor o wybodaeth, cyfeiriwch at Atodiad 1.

3. Trosolwg o Flaenau Gwent

Canfu canlyniadau Cyfrifiad 2021 fod maint poblogaeth Blaenau Gwent wedi gostwng 4.2%, o tua 69,800 yn 2011 i 66,900. Dyma'r gostyngiad canrannol mwyaf ond un yn y boblogaeth o 22 awdurdod lleol yng Nghymru ac mae Blaenau Gwent yn un o ddim ond saith awdurdod lleol sydd â gostyngiad yn y boblogaeth. Mae hyn hefyd yn golygu bod gan Flaenau Gwent bellach y boblogaeth leiaf ond un yng Nghymru, tra yn 2011 roedd ganddi'r drydedd boblogaeth leiaf. Yn gyffredinol, yng Nghymru, bu cynnydd o 1.4% yn y boblogaeth, gan gynyddu 44,000 i 3,107,500.

Nododd Cyfrifiad 2011 fod 5,284 o siaradwyr Cymraeg yn byw ym Mlaenau Gwent, sef 7.8% o'i phoblogaeth, ac roedd hyn yn gynydd sylweddol o gymharu â Chyfrifiad 1991, a ddangosodd mai dim ond 2.2% (n1,539) oedd yn siarad Cymraeg*.

Mae lefelau rhuglder Adroddiad Dangosyddion Cenedlaethol Llesiant wedi aros yn sefydlog ar 10-11% ar draws Cymru ers 2012-13. Canran y bobl sy'n gallu siarad Cymraeg ond ddim yn rhugl yw 24% (sydd wedi bod yn cynyddu dros y blynyddoedd diwethaf).

Adroddodd Arolwg Poblogaeth Blynyddol Cymru (Gorffennaf 2021 i Mehefin 2022) fod 29.7% o bobl tair oed neu hŷn yn gallu siarad Cymraeg. Mae'r ffigur hwn yn cyfateb i tua 899,500 o bobl. Mae hyn 0.5 pwynt canran yn uwch na'r flwyddyn flaenorol (y flwyddyn a ddaeth i ben 30 Mehefin 2021), sy'n cyfateb i tua 13,700 yn fwy o bobl. Yn nodedig mae'r niferoedd isaf o siaradwyr Cymraeg ar draws Cymru ym Mlaenau Gwent (11,000) sydd hefyd y ganran isaf ar 16.6%.

Adroddodd Arolwg Poblogaeth Cenedlaethol Cymru (Ebrill 2021 i Fawrth 2022) mai dim ond 12% (tua 8,029) o'r boblogaeth gyfan ym Mlaenau Gwent sy'n deall Cymraeg llafar ac nad oedd unrhyw newid sylweddol ers canlyniadau arolwg 16/17. Ymhellach, dim ond 10% (oddeutu 6,690) o'r boblogaeth gyfan sy'n gallu darllen Cymraeg. Mae hyn yn cyd-fynd â chanfyddiadau mai dim ond ychydig o Gymraeg y gall 61% (oddeutu 40,809) o'r boblogaeth gyfan ei siarad; ac mae 81% (oddeutu 54,189) yn methu siarad Cymraeg.

Yn ddiddorol, canfu'r adroddiad hefyd nad yw 97% (oddeutu 64,893) o'r boblogaeth gyfan yn defnyddio'r Gymraeg fel rhan o'u bywyd bob dydd, tra bod data Cyfrifiad 2011 yn nodi bod 7.8% o'r boblogaeth gyfan yn siarad Cymraeg. Felly, mae'n bosibl nad yw bron hanner siaradwyr Cymraeg Blaenau Gwent (3.8%, tua 2,542) yn defnyddio eu sgiliau Cymraeg. Mae angen ymchwilio i ragor o ymchwil i ganfod i ba raddau y mae hyn yn wir a'r rhesymau pam nad yw siaradwyr Cymraeg yn defnyddio eu galluoedd fel rhan o fywyd bob dydd, ond gallai'r canfyddiadau fod yn arwydd o'r diffyg cyfle neu hyder posibl i ddefnyddio'r iaith Gymraeg. Dyma'r mathau o faterion y bydd y cynllun hwn yn ceisio mynd i'r afael â nhw drwy ymgyrchoedd hyrwyddo rhagweithiol i annog mwy o ddefnydd o'r Gymraeg.

Yn ôl y Cyfrifiad Ysgolion Blynyddol ar Lefel Disgyblion (CYBLD) 2019-20, Carfan Blwyddyn 1 (cyfanswm o 728 o ddisgyblion), addysgir 29 o ddisgyblion (4%) drwy gyfrwng y Gymraeg. Yn unol â Strategaeth Cymraeg 2050 - y targed yw i 75 (10%) o Garfan Blwyddyn 1 gael eu haddysgu drwy gyfrwng y Gymraeg (cynnydd o 6 pwynt canran). Ymhellach, nododd Cyfrifiad Blynyddol y Gweithlu Ysgolion (SWAC) 2019-20 mai ychydig iawn o ymarferwyr ysgolion cynradd ac uwchradd sy'n nodi bod ganddynt sgiliau Cymraeg lefel uchel neu hyfedr. Er enghraifft, o fewn y cyfnod cynradd dim ond 12% sy'n gallu addysgu trwy gyfrwng y Gymraeg (cyfanswm staff 228, 27 yn gallu); o fewn y cyfnod uwchradd dim ond 4% sy'n gallu addysgu trwy gyfrwng y Gymraeg (cyfanswm staff 82, 3 yn gallu); ac o fewn lleoliadau ôl-16 dim ond 1% o staff sy'n rhugl yn y Gymraeg.

* Bydd y wybodaeth hon yn cael ei diweddararu pan fydd data Cyfrifiad 2021 ar siaradwyr Cymraeg yn cael ei ryddhau.

4. Ein Hamcanion

Gweledigaeth

Mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwymo i 'filiwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050.'

Amcanion

Mae Blaenau Gwent wedi nodi'r tri amcan Hyrwyddo'r Gymraeg a ganlyn i weithio arnynt gyda'n partneriaid:

1. Byddwn yn hybu ac yn annog y defnydd o'r Gymraeg o fewn teuluoedd a'r gymuned.
2. Byddwn yn cynyddu'r ddarpariaeth addysg Gymraeg a gweithgareddau anffurfiol i blant a phobl ifanc.
3. Byddwn yn cynyddu cyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg yn y gweithle.

5. Ein targed pum mlynedd

Mae Safon y Gymraeg 145 yn nodi gofyniad i osod “targed (o ran canran y siaradwyr yn eich ardal) ar gyfer cynyddu neu gynnal nifer y siaradwyr Cymraeg yn eich ardal” erbyn 2027 a “datganiad yn nodi sut yr ydych yn bwriadu cyrraedd y targed hwnnw”.

Er mwyn cyrraedd targed o gynnydd o 46% yn nifer y siaradwyr Cymraeg erbyn 2050, byddai angen i ni ennill 1,856 o siaradwyr Cymraeg ychwanegol yn erbyn llinell sylfaen Cyfrifiad 2021 Blaenau Gwent o 4,035.

Felly, mae hyn yn cynrychioli cynnydd blynyddol cyfartalog o 66 o siaradwyr Cymraeg ychwanegol h.y., 4% o'r ffigur targed o 1,856 ychwanegol ym Mlaenau Gwent am y 28 mlynedd nesaf.

Er mwyn cyrraedd y targed hwn, bydd angen i Gyngor Bwrdeistref Sirol Blaenau Gwent weithio mewn partneriaeth ag ystod eang o bartneriaid i hyrwyddo'r Gymraeg mewn lleoliadau addysg a chyfleoedd mwy hawdd eu cyrraedd mewn cymunedau; a hybu Cymraeg yn y gweithle.

Mae camau cadarnhaol tuag at gynyddu ein darpariaeth addysg Gymraeg wedi'u cyflawni drwy ein Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg, gan gynnwys y caniatâd cynllunio a roddwyd ar gyfer Ysgol Gynradd Gymraeg newydd yn Nhredegar. Mae'r 'egin' ysgol 210 lle yn dangos ymrwymiad parhaus y Cyngor i gynyddu ei gyfleoedd addysg Gymraeg drwy gyflawni ein [Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg 2022/32](#)

6. Cefndir deddfwriaethol

Safonau'r Gymraeg

Mae gan y Cyngor rwymedigaeth gyfreithiol i gynhyrchu'r cynllun hwn o dan Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011, Safon 145 a Safon 146 fel y nodir isod:

Safon 145

Rhaid ichi lunio, a chyhoeddi ar eich gwefan, strategaeth 5 mlynedd sy'n esbonio sut yr ydych yn bwriadu mynd ati i hybu'r Gymraeg ac i hwyluso defnyddio'r Gymraeg yn ehangach yn eich ardal; a rhaid i'r strategaeth gynnwys (ymysg pethau eraill) -

- (a) targed (yn nhermau canran y siaradwyr yn eich ardal) ar gyfer cynyddu neu gynnal nifer y siaradwyr Cymraeg yn eich ardal erbyn diwedd y cyfnod o 5 mlynedd o dan sylw, a
- (b) datganiad sy'n esbonio sut yr ydych yn bwriadu cyrraedd y targed hwnnw

Safon 146:

Bum mlynedd ar ôl cyhoeddi strategaeth yn unol â safon 145 rhaid ichi –

- (a) asesu i ba raddau yr ydych wedi dilyn y strategaeth honno ac wedi cyrraedd y targed a osodwyd ganddi, a (b) cyhoeddi'r asesiad ar eich gwefan, gan sicrhau ei fod yn cynnwys yr wybodaeth a ganlyn –
  - (i) nifer y siaradwyr Cymraeg yn eich ardal, ac oedran y siaradwyr hynny;
  - (ii) rhestr o'r gweithgareddau a drefnwyd gennych neu a ariannwyd gennych yn ystod y 5 mlynedd flaenorol er mwyn hybu defnyddio'r Gymraeg

[Cymraeg 2050: Miliwn o siaradwyr](#) Llywodraeth Cymru

Mae Llywodraeth Cymru wedi pennu ei gweledigaeth ar gyfer cyflawni miliwn o siaradwyr erbyn 2050 ar draws Cymru. Mae hon yn her sylweddol i Flaenau Gwent, sydd yn gyson â'r defnydd isaf o'r Gymraeg yng Nghymru, ynghyd ag ardaloedd Awdurdodau eraill yn Ne-ddwyrain Cymru.

Serch hynny, mae Cyngor Bwrdeistref Sirol Blaenau Gwent wedi ymrwmo i wneud cyfraniad gwerthfawr tuag at y targed uchelgeisiol hwn, lle gallwn gyda'n gilydd dyfu'r Gymraeg a hyrwyddo cyfleoedd dwyieithog.

[Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol \(Cymru\) 2015](#)

Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 yn ddeddfwriaeth sy'n torri tir newydd gyda'r nod o wella llesiant cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a diwylliannol Cymru a chreu Cymru yr ydym i gyd eisiau byw ynddi, yn awr ac yn y dyfodol. Bydd cyflawni ein Strategaeth Hyrwyddo'r Gymraeg 2022/27 yn helpu i gyfrannu at y nod llesiant cenedlaethol ar gyfer 'Cymru â diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu', ochr yn ochr â nodau llesiant cenedlaethol eraill drwy gefnogi cyflawniad Cynllun Corfforaethol Blaenau Gwent 2022/ 27.

Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011

Nod Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 yw moderneiddio'r fframwaith cyfreithiol ar gyfer defnyddio'r Gymraeg wrth ddarparu gwasanaethau cyhoeddus. Ym mis Medi 2015, cyhoeddwyd [Hysbysiad Cydymffurfio](#) Cymraeg i'r Cyngor.

Nod Safonau'r Gymraeg yw:

- Gwella'r gwasanaethau y gall siaradwyr Cymraeg ddisgwyl eu derbyn gan sefydliadau penodol yn Gymraeg.
- Cynyddu'r defnydd y mae pobl yn ei wneud o wasanaethau Cymraeg.
- Ei gwneud yn glir i sefydliadau beth sydd angen iddynt ei wneud o ran y Gymraeg; a
- Sicrhau bod lefel priodol o gysondeb o ran y dyletswyddau a osodir ar gyrff yn yr un sectorau.

Sefydlodd y mesur hefyd rôl Comisiynydd annibynnol i'r Gymraeg sydd â'r nod o hybu a hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg drwy'r ddwy egwyddor ganlynol:

- Yng Nghymru, ni ddylai'r Gymraeg gael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg.
- Dylai personau yng Nghymru allu byw eu bywydau trwy gyfrwng y Gymraeg os ydynt yn dymuno gwneud hynny.

[Mwy na geiriau 2022/27](#) Llywodraeth Cymru

Mae Mwy na Geiriau 2022/27 Llywodraeth Cymru yn gynllun iaith Gymraeg ar gyfer iechyd a gofal cymdeithasol sydd â'r nod o sicrhau bod pobl yn gallu cael mynediad at y gofal y maent yn ei haeddu a'i angen yn eu dewis iaith. Ei nod yw gwella a hyrwyddo gwasanaethau Cymraeg ar draws pob lleoliad iechyd, i gydnabod hyn gan helpu i wella canlyniadau llesiant i unigolion yn unol â Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014. O dan God Ymarfer y Ddeddf, mae'n ofynnol i awdurdodau lleol sicrhau bod gwasanaethau Cymraeg yn cael eu cynnwys wrth gynllunio a darparu gwasanaethau a bod gwasanaethau'n cael eu cynnig yn Gymraeg, i siaradwyr Cymraeg, heb iddynt orfod gofyn amdano fel sy'n ofynnol gan y 'Cynnig Rhagweithiol'.

7. Cefndir polisi

Cynllun Corfforaethol 2022/27 Blaenau Gwent

Mae ein Cynllun Corfforaethol yn nodi gweledigaeth, gwerthoedd a blaenoriaethau'r Cyngor ar gyfer 2022/27. Mae'n nodi'r prif flaenoriaethau y byddwn yn eu cyflawni i ddechrau trawsnewid Blaenau Gwent yn ardal fwy ffyniannus a chroesawgar a sut rydym yn bwriadu cyflawni canlyniadau gwirioneddol i'n pobl a'n cymunedau lleol, yn awr ac yn y dyfodol. Mae'r cynllun yn ofyniad o dan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.

Bwriad y Ddeddf yw gwneud i'r Cyngor feddwl mwy am y tymor hir, gweithio'n well gyda phobl a chymunedau, ceisio atal problemau, a chymryd agwedd fwy cydgysylltiedig.

Ein pedair prif flaenoriaeth yw:

1. Cynyddu dysgu a sgiliau i'r eithaf ar gyfer pawb i greu Blaenau Gwent lewyrchus, ffyniannus a chydnerth
2. Ymateb i'r argyfwng natur a hinsawdd a galluogi cymunedau cysylltiedig
3. Cyngor uchelgeisiol a blaengar yn darparu gwasanaethau ansawdd da ar yr adeg gywir ac yn y lle cywir
4. Grymuso a chefnogi cymunedau i fod yn ddiogel, annibynnol a chydnerth

Rydym wedi nodi bod cyflawni ein Strategaeth Hyrwyddo'r Gymraeg 2022/27 yn hanfodol i gyflawni ein blaenoriaethau corfforaethol. Mae cynnwys y Gymraeg fel mesur perfformiad allweddol yn adlewyrchu ein hymrwymiad a'n hymdrech barhaus i wella ein harlwy o wasanaethau Cymraeg; cynyddu'r defnydd o'r Gymraeg a nifer y bobl â sgiliau Cymraeg yn ein hardal, er bod gan yr ardal y nifer lleiaf o siaradwyr Cymraeg. Am ragor o wybodaeth, gweler Adran 3 'Trosolwg o Flaenau Gwent'.

Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg 2022/32 Blaenau Gwent

Mae Deddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion (Cymru) 2013 yn gosod gofyniad statudol ar awdurdodau lleol i baratoi a chyflwyno Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg (CSGA). Mae'r Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg yn nodi sut y bydd yr awdurdod lleol yn cyflawni ei swyddogaethau addysg i wella a chynyddu'r defnydd o'r Gymraeg mewn Addysg dros y deng mlynedd nesaf. Bydd y cynllun yn cyfrannu at gyflawni'r cynllun hwn a menter Cymraeg 2050 – 1 miliwn o siaradwyr Llywodraeth Cymru.

Cynllun Cydraddoldeb Strategol 2020-24 Blaenau Gwent

Mae'r cynllun yn nodi ein hamcanion cydraddoldeb sydd â'r nod o gryfhau a hyrwyddo tegwch ar draws ein holl feysydd gwasanaeth i gyflawni canlyniadau cydraddoldeb i drigolion, cymunedau, staff ac ymwelwyr yn unol â'n Dyletswydd Cydraddoldeb Sector Cyhoeddus o dan Ddeddf Cydraddoldeb (Cymru) 2010. Rydym yn cydnabod y bydd cyflawni ein hamcanion cydraddoldeb yn helpu i

gyflawni amcanion ein Strategaeth Hyrwyddo'r Gymraeg 2022/27 ac i'r gwrthwyneb.

8. Ein dull ymgynghori

Wrth fodloni gofynion Safon y Gymraeg 146, cynhaliodd y Cyngor adolygiad o'i Strategaeth Hyrwyddo'r Gymraeg 2017/22 gyntaf i asesu i ba raddau y gwnaethom gyflawni'r hyn y dywedasom y byddem yn ei wneud i hyrwyddo a chynyddu defnydd a nifer y siaradwyr Cymraeg yn ein hardal.

I'n helpu i wneud hyn, gwnaethom ystyried data a gwybodaeth allweddol (ymchwil meintiol) yn ogystal ag ymgysylltu'n rhagweithiol â'n partneriaid lleol a rhanddeiliaid allweddol i gael mewnwleidiad dinasyddion a phroffesiynol i bennu'r hyn a wnaethom yn dda; lle gallwn wella ac a oes unrhyw fylchau yn ein dull o gyflawni ein targed.

Cyflawnwyd ein dull ymgynghori mewn dau gam:

Cam Un – Ymgynghoriad anffurfiol (Tachwedd 2020 – Chwefror 2021)

Wedi'i arwain a'i hwyluso gan ein partner Menter Iaith BGTm, sefydlwyd grŵp Rhwydwaith Cymraeg Blaenau Gwent ym mis Tachwedd. Cynhaliodd y grŵp ei gyfarfod cyntaf ar-lein a chynnal gweithdy i drafod adborth a gasglwyd o arolwg rhagarweiniol i fyfyrion ar gynnydd yn erbyn ein Strategaeth Hyrwyddo'r Gymraeg gyntaf 2017/22 ac i ystyried cyfleoedd i ddatblygu ein hail Strategaeth Hyrwyddo'r Gymraeg 2022-27.

Adborth cyffredinol

- Hyrwyddo'r strategaeth ffurfiol yn well (mwy gweladwy i'r cyhoedd).
- Yr angen am dargedau mesuradwy a gwerthusiad rheolaidd o gynnydd y cynllun gweithredu.
- Aliniad gwell â'r Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg.
- Camau gweithredu i fapio rhaglenni a phrosiectau sydd eisoes yn cael eu darparu.
- Mwy o wybodaeth am bartneriaid a sefydliadau Cymraeg lleol (e.e., Cymdeithas Gymraeg Blaenau Gwent).

Cyrraedd ein targedau

- Cymraeg yn y gweithle – hyrwyddo hyfforddiant iaith Gymraeg yn ystod oriau gwaith.
- Cymunedol – cefnogi digwyddiadau cymunedol a diwylliannol sy'n hybu defnydd ac ymwybyddiaeth o'r iaith Gymraeg ac addysg cyfrwng Cymraeg.
- Plant a Phobl Ifanc, Teulu – Mwy o hyrwyddo'r gefnogaeth sydd ar gael i rieni di-Gymraeg a gweithgareddau allgyrsiol.

Syniadau am newid agweddau tuag at y Gymraeg

- Datblygu fideos hyrwyddo yn Saesneg sy'n arddangos straeon Cymry Cymraeg lleol; hanes diwylliannol; a pham fod yr iaith yn bwysig.
- Sicrhau bod pob plentyn yn dysgu Anthem Genedlaethol Cymru.

Awgrymiadau ar sut y gall yr awdurdod lleol gefnogi grwpiau lleol i gynyddu defnydd cymunedol o'r Gymraeg.

- Grantiau cymunedol neu gynllun gwobrau ar gyfer grwpiau Cymraeg lleol.
- Creu grwpiau sgwrsio anffurfiol a rhedeg/cefnogi digwyddiadau (e.e., gwyliau Cymreig).

Ystyriwyd hefyd adborth ymgynghori ychwanegol ar Gynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg 2022/32 Cyngor Blaenau Gwent drwy Fforwm y Gymraeg mewn Addysg a'i ddefnyddio i lywio ein hadolygiad.

Cam Dau – Ymgynghoriad statudol (Rhagfyr 2022)

Ategwyd ein cyfnod ymgynghori statudol gan arolwg ar-lein, gweithdai, ac amrywiaeth o weithgareddau ymgysylltu anffurfiol yn ystod mis Rhagfyr 2022 a hyrwyddwyd yn helaeth trwy gyfryngau cymdeithasol a thrwy ein grwpiau a rhwydweithiau sefydledig.

Gan ymgysylltu ag ystod eang o randdeiliaid a restrir isod yn ogystal â'n partneriaid (gweler Adran 8 'Ein Partneriaid'), cynhaliom hefyd ymgysylltu wedi'i dargedu i sicrhau ein bod yn cyrraedd grwpiau cymunedol allweddol a thrigolion i gymryd rhan a rhannu eu barn ar ein drafft o Strategaeth Hyrwyddo'r Gymraeg 2022/27:

- Tîm Arwain Corfforaethol a Thîm Arwain Corfforaethol Ehangach
- Staff Cyngor Blaenau Gwent
- Aelodau
- Ysgolion Uwchradd a Chynradd Blaenau Gwent (disgyblion a rhieni)
- Hybiau Cymunedol Blaenau Gwent
- Rhwydwaith Cymraeg Blaenau Gwent - Gweithdy
- Fforwm Cymraeg mewn Addysg Blaenau Gwent - Gweithdy
- Ysgol Uwchradd Gwynllyw (disgyblion a rhieni)
- Comisiynydd y Gymraeg
- Grŵp Deddf
- Cymdeithas Gymraeg Blaenau Gwent
- Fforwm Ieuenctid a Rhwydwaith Ieuenctid Blaenau Gwent
- Rhwydwaith Pobl Hŷn
- Panel Dinasyddion Blaenau Gwent
- Grŵp Ymgysylltu BGC
- Partneriaeth Cyflenwi Lleol Blaenau Gwent

Cawsom 39 o ymatebion i'n harolwg ar-lein. Ystyriwyd a defnyddiwyd yr adborth i lywio datblygiad ein cynllun terfynol. Mae crynodeb o'r canfyddiadau fel a ganlyn:

- Ar y cyfan, cafwyd adborth cadarnhaol ynglŷn â defnydd iaith y cynlluniau. Dywedodd pobl wrthym ei fod yn gryno, yn hawdd ei ddarllen, ac yn ddealladwy.

- Roedd pobl yn gefnogol i'n targed ond yn nodi y gallem fod yn fwy uchelgeisiol. Dywedodd pobl wrthym y dylai'r cynllun ganolbwyntio ar addysg a dysgu i oedolion.
- Roedd rhai pobl yn rhannu pryderon ynghylch cael Strategaeth Hyrwyddo'r Gymraeg ar gyfer Blaenau Gwent a'i bod yn cael ei gwneud yn flaenoriaeth yn erbyn materion dybryd cyfredol (er enghraifft, argyfwng Costau Byw), o ystyried mai Blaenau Gwent sydd â'r nifer lleiaf o siaradwyr Cymraeg yng Nghymru.
- Ystyriwyd yr adborth hwn ac mae'n nodi'r angen i flaenoriaethu newid cadarnhaol mewn agwedd tuag at y Gymraeg yn yr ardal fel cam gweithredu ar draws pob un o'n tri amcan.
- Amcan un - 67% o'r cyfranogwyr yn pleidleisio eu bod yn weddol neu'n gwbl gefnogol.
- Amcan dau - 80% o'r cyfranogwyr yn pleidleisio eu bod yn weddol neu'n gwbl gefnogol.
- Amcan tri - 75% o'r cyfranogwyr yn pleidleisio eu bod yn weddol neu'n gwbl gefnogol.

9. Ein partneriaid

Gwyddom drwy gydweithio â'n partneriaid a rhanddeiliaid allweddol y byddwn yn gallu cyflawni mwy. Isod mae rhestr o rai o'r sefydliadau, asiantaethau a grwpiau allweddol a fydd yn helpu i'n cefnogi i gyflawni nodau ac amcanion y cynllun hwn:

Menter Iaith BGMT

Mae Menter Iaith yn fudiad gwirfoddol sydd â'r nod o hyrwyddo'r Gymraeg.

Sefydlwyd Menter Iaith BGMT yn 2007 gan ei gwneud yn un o'r Mentrau Iaith ieuengaf, neu 'Mentrau Iaith' o blith y 22 sy'n bodoli ar draws Cymru. Mae'r Fenter yn gwasanaethu tair sir – Blaenau Gwent, Torfaen a Sir Fynwy.

Yn ymarferol, sefydlwyd y 'Mentrau Iaith' i drefnu amrywiaeth o ddigwyddiadau i bobl o bob oed, cefndir, a gallu ieithyddol fwynhau a chymdeithasu yn y Gymraeg gan gynnwys rhieni, teuluoedd, plant a phobl ifanc, oedolion, a dysgwyr. Mae'r Mentrau yn cynnig digwyddiadau a gweithgareddau cymunedol i hyrwyddo'r defnydd o'r Gymraeg.

Urdd Gobaith Cymru

Mae Urdd Gobaith Cymru yn Fudiad Ieuencid Gwirfoddol Cenedlaethol gyda dros 55,000 o aelodau rhwng 8 – 25 oed. Ers 1922, maent wedi darparu cyfleoedd trwy gyfrwng y Gymraeg i blant a phobl ifanc Cymru i'w galluogi i wneud cyfraniadau cadarnhaol i'w cymunedau.

Mudiad Meithrin

Sefydlwyd Mudiad Meithrin yn 1971 er mwyn helpu i feithrin tirwedd gyfoethog o brofiadau chwarae a dysgu cyfrwng Cymraeg i blant o enedigaeth i oed ysgol.

Mudiad gwirfoddol sy'n frwd dros ddathlu ac annog defnydd o'r Gymraeg.

Rhwydwaith Gymraeg Blaenau Gwent

Wedi'i arwain a'i hwyluso gan Fenter Iaith BGMT, mae'r rhwydwaith yn dod â chymysgedd o sefydliadau ac asiantaethau sy'n cefnogi hyrwyddo a defnyddio'r Gymraeg yn uniongyrchol, gan gynnwys gwasanaethau allweddol awdurdodau lleol, a dinasyddion Blaenau Gwent at ei gilydd i gefnogi'r gwaith o gyflawni'r strategaeth Hyrwyddo'r Gymraeg.

Pwrpas y grŵp fydd cefnogi monitro a gwerthuso cynnydd yn erbyn cyflawni'r cynllun bob chwarter gan gysylltu â threfniadau rheoli perfformiad corfforaethol Cyngor Blaenau Gwent.

Fforwm Cymraeg mewn Addysg Blaenau Gwent (WEF)

Wedi'i arwain a'i hwyluso gan Gyngor Blaenau Gwent, y Fforwm Cymraeg mewn Addysg yw'r sbardun strategol y tu ôl i Gynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg 10 mlynedd y Cyngor 2022/27 (WESP) a'i rôl yw monitro a gwerthuso cynnydd.

Mae'r fforwm yn cyfarfod bob tymor, gydag is-grwpiau penodol yn cael eu cynnal mewn cyfarfodydd ac o'u cwmpas, i ganolbwyntio ar themâu penodol. Mae'r Fforwm yn darparu sianel gyfathrebu ffurfiol rhwng partneriaid a rhanddeiliaid allweddol, sy'n cydweithio tuag at gyflawni'r weledigaeth, nodau, amcanion, blaenoriaethau strategol a thargedau a nodir yn y cynllun a Strategaeth Hyrwyddo'r Gymraeg Cyngor Blaenau Gwent 2022/27.

Cymdeithas Gymraeg Blaenau Gwent

Holl Ysgolion Uwchradd a Chynradd Blaenau Gwent

Clwb yr Urdd yn Ysgol Gyfun Gwynllyw

[Parth Dysgu Blaenau Gwent - Coleg Gwent](#)

[Dysgu Cymraeg Gwent](#)

[Gwasanaeth Gwybodaeth i Deuluoedd Cyngor Blaenau Gwent](#)

RhAG (Rhieni dros Addysg Gymraeg)

Rhwydwaith Rhanbarthol Rhwydiaith

Mae Rhwydwaith Rhwydiaith yn cynnwys aelodau cyngor ac aelodau Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru, gan gynnwys awdurdodau parciau cenedlaethol, a gwasanaethau tân ac achub gyda siaradwyr gwadd yn cael eu gwahodd pan fo angen ac fe'i sefydlwyd ym mis Rhagfyr 2021. Pwrpas y rhwydwaith yw darparu cyfleoedd i rannu arfer da, a thrafod ffyrdd o oresgyn heriau cyffredin a rhannu syniadau strategol i gefnogi mwy o ymgysylltu â'r Gymraeg.

Grŵp Deddf

Mae Grŵp Deddf fel eu harwyddair 'gweithio dros yr iaith' yn awgrymu bod grŵp sy'n gweithredu fel rhwydwaith cymorth i swyddogion sydd â chyfrifoldeb am sicrhau cydymffurfiaeth â Safonau'r Gymraeg ar draws De-ddwyrain Cymru. Sefydlwyd y grŵp yn 1998 ac ers gweithredu'r Safonau, maent wedi ehangu'n sylweddol. Erbyn hyn mae 50 o sefydliadau gwahanol yn aelodau, gan gynnwys Llywodraeth Cymru, Llywodraeth Leol, y sector iechyd, sefydliadau addysg, sefydliadau cenedlaethol, sefydliadau brys a sefydliadau partner.

Rhwydwaith Swyddogion Rhanbarthol – Mwy na geiriau

[Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwent](#) a Phartneriaeth Cyflenwi Lleol Blaenau Gwent

[Comisiynydd y Gymraeg](#)

10. Cyflawni Ein Hamcanion – Cynlluniau Gweithredu

Teuluoedd a Chymuned	
<p>Amcan 1:</p> <p><i>Gan weithio gyda'n partneriaid byddwn yn hybu ac yn annog y defnydd o'r Gymraeg o fewn teuluoedd a'r gymuned.</i></p>	
<p>Dangosydd(ion):</p> <ul style="list-style-type: none"> Nifer y gweithgareddau Cymraeg a drefnir ac a gynhelir o fewn cymunedau ar draws y fwrdeistref sirol. Y cynnydd % mewn derbyniadau gofal plant cyfrwng Cymraeg. 	
<p>Canlyniadau:</p> <ul style="list-style-type: none"> Mwy o bobl yn ymgysylltu â'r Gymraeg. Mwy o bobl yn dod yn rhugl yn y Gymraeg. Mwy o weithwyr y Cyngor yn gallu defnyddio'r Gymraeg. 	
Cyfeirnod Cam Gweithredu	Cam Gweithredu
Cam Gweithredu 1.1	Mapio a hyrwyddo gweithgareddau cymdeithasol Cymraeg/dwyieithog anffurfiol a ddarperir ym Mlaenau Gwent trwy ystod o sianeli h.y. gwefan, cyfryngau cymdeithasol, posterï ac ati.
Cam Gweithredu 1.2	Hyrwyddo cyfleoedd ar gyfer dysgu mwy ffurfiol h.y., cwrs Mynediad ac ati.
Cam Gweithredu 1.3	Hyrwyddo cyfleoedd hamdden trwy gyfrwng y Gymraeg.
Cam Gweithredu 1.4	Hyrwyddo a gwerthuso sianeli mynediad (h.y., gwefan, cyfryngau cymdeithasol, C2BG ac ati) i wasanaethau awdurdod lleol trwy gyfrwng y Gymraeg yn unol â Safonau'r Gymraeg.
Cam Gweithredu 1.5	Cynyddu nifer y plant, pobl ifanc ac oedolion sy'n datgan eu dewis iaith (Cymraeg/Saesneg/dwyieithog) mewn perthynas â'r modd y maent yn ymgysylltu â gwasanaethau cynghorau lleol.
<p>Partneriaid: Byddwn yn gweithio gyda'r partneriaid canlynol i gyflawni'r amcan hwn: Plant, pobl ifanc ac oedolion ym Mlaenau Gwent, Coleg Gwent, Parth Dysgu Blaenau Gwent, Dysgu Cymraeg Gwent, Menter Iaith, Ymddiriedolaeth Hamdden Aneurin, Bwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan, Mudiad Meithrin, Urdd Gobaith Cymru, Fforwm Rhanbarthol De-ddwyrain Cymru, Gwasanaeth Gwybodaeth i Deuluoedd Cyngor Blaenau Gwent, RhAG (Rhieni dros Addysg Gymraeg), Fforwm Ieuenctid Cymraeg, Urdd Gobaith Cymru, Clwb yr Urdd Ysgol Gyfun Gwynllyw, Grŵp Deddf, Rhwydwaith Cydraddoldeb Corfforaethol, Pob Ysgol, Swyddfa Comisiynydd y Gymraeg</p>	

Plant a Phobl Ifanc	
Amcan 2: <i>Cynyddu'r ddarpariaeth addysg Gymraeg a gweithgareddau anffurfiol i blant a phobl ifanc</i>	
Dangosydd(ion): <ul style="list-style-type: none"> Nifer y plant mewn darpariaeth blynyddoedd cynnar cyfrwng Cymraeg. Cyfraddau trosglwyddo o addysg gynradd cyfrwng Cymraeg i addysg uwchradd cyfrwng Cymraeg. 	
Canlyniadau: <ul style="list-style-type: none"> Mwy o bobl yn ymgysylltu â'r Gymraeg. Mwy o bobl yn dod yn rhugl yn y Gymraeg. Mwy o weithwyr y Cyngor yn gallu defnyddio'r Gymraeg. 	
Cyfeirnod Cam Gweithredu	Cam Gweithredu
Cam Gweithredu 2.1	Cynyddu'r ddarpariaeth blynyddoedd cynnar a gynigir i ysgogi galw gan rieni.
Cam Gweithredu 2.2	Cynyddu cyfraddau trosglwyddo o ddarpariaeth feithrin cyfrwng Cymraeg i Ysgol Gymraeg Bro Helyg.
Cam Gweithredu 2.3	Codi proffil a lefelau cyfranogiad ar gyfer addysg cyfrwng Cymraeg.
Cam Gweithredu 2.4	Hyrwyddo gweithgareddau Cymraeg/dwyieithog allgyrsiol a chyfleoedd cymdeithasol i blant a phobl ifanc o ysgolion cyfrwng Cymraeg a Saesneg.
Cam Gweithredu 2.5	Hyrwyddo cyfleoedd i rieni/gofalwyr/neiniau a theidiau/mam-guod a thad-cuod wella eu sgiliau Cymraeg/dwyieithog i gefnogi eu plant drwy addysg Gymraeg/dwyieithog.
Partneriaid: Byddwn yn gweithio gyda'r partneriaid canlynol i gyflawni'r amcan hwn: Plant, pobl ifanc ac oedolion ym Mlaenau Gwent, Coleg Gwent, Parth Dysgu Blaenau Gwent, Dysgu Cymraeg Gwent, Menter Iaith, Ymddiriedolaeth Hamdden Aneurin, Mudiad Meithrin, Urdd Gobaith Cymru, Fforwm Rhanbarthol De-ddwyrain Cymru, Gwasanaeth Gwybodaeth i Deuluoedd Cyngor Blaenau Gwent, RhAG (Rhieni dros Addysg Gymraeg), Fforwm Ieuenctid y Gymraeg, Grŵp Deddf, Rhwydwaith Cydraddoldeb Corfforaethol, Pob Ysgol, Swyddfa Comisiynydd y Gymraeg	

Cymraeg yn y Gweithle	
Amcan 3: Cynyddu cyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg yn y gweithle	
Dangosydd(ion):	
<ul style="list-style-type: none"> • Nifer y staff a gyflogir gan sefydliadau partner sy'n defnyddio'r Gymraeg yn y gweithle. • Nifer y staff sy'n dysgu Cymraeg. • Nifer y swyddi a hysbysebwyd yn annog sgiliau Cymraeg 'hanfodol', 'dymunol' a 'barod i ddysgu'. 	
Canlyniadau:	
<ul style="list-style-type: none"> • Mwy o bobl yn ymgysylltu â'r Gymraeg. • Mwy o bobl yn dod yn rhugl yn y Gymraeg. • Mwy o weithwyr y Cyngor yn gallu defnyddio'r Gymraeg. 	
Cyfeirnod Cam Gweithredu	Cam Gweithredu
Cam Gweithredu 3.1	Cynyddu nifer y gweithwyr sy'n gallu defnyddio'r Gymraeg drwy hyfforddiant a'u hannog i wisgo'r bathodynau 'Dysgu' i helpu dysgwyr Cymraeg yn gymdeithasol a gwella eu hyder.
Cam Gweithredu 3.2	Annog gweithwyr sy'n siarad Cymraeg i wella eu rhuglder yn y Gymraeg drwy hyfforddiant a'u hannog i wisgo'r bathodynau 'Cymraeg' i helpu i hyrwyddo gwasanaethau dwyieithog.
Cam Gweithredu 3.3	Hyrwyddo ymwybyddiaeth o'r Gymraeg a chysiau hyfforddiant iaith ac annog mwy o weithwyr i fynychu'r rhain.
Cam Gweithredu 3.4	Darparu ystod o ganllawiau a deunyddiau cymorth i gynyddu ymgysylltiad a hyder yn y defnydd o'r Gymraeg yn y gweithle.
Action 3.5 Gweithred 3.5	Cefnogi pob adran i weithredu safonau'r Gymraeg yn effeithiol yn unol â Hysbysiad Cydymffurfio'r Cyngor.
Cam Gweithredu 3.6	Monitro'n effeithiol y swyddi a hysbysebwr o fewn y Cyngor sy'n mynd drwy'r broses asesu'r Gymraeg.
Cam Gweithredu 3.7	Darparu cyfleoedd anffurfiol i gydweithwyr ymgysylltu â'i gilydd drwy gyfrwng y Gymraeg.
Cam Gweithredu 3.8	Cynyddu sgiliau Cymraeg staff y Gwasanaethau Cymdeithasol yn unol â strategaeth Mwy na geiriau 2022/27.
Partneriaid: Byddwn yn gweithio gyda'r partneriaid canlynol i gyflawni'r amcan hwn:	

Gweithwyr Cyngor Bwrdeistref Sirol Blaenau, Menter Iaith, Coleg Gwent, Parth Dysgu Blaenau Gwent, Dysgu Cymraeg Gwent, Ymddiriedolaeth Hamdden Aneurin, Grŵp Deddf, Rhwydwaith Cydraddoldeb Corfforaethol, holl staff ysgolion, Swyddfa Comisiynydd y Gymraeg.

11. Trefniadau Monitro

Byddwn yn olrhain ein cynnydd yn erbyn cyflawni'r cynllun drwy ystyried ystod o ddata perfformiad, gan gynnwys adolygiad o'r dangosyddion allweddol yr ydym wedi'u nodi yn ein strategaeth bob chwarter, gan gynnwys gwybodaeth a ddarparwyd drwy ein trefniadau cynllunio busnes.

Bydd hyn yn cael ei fonitro gan Rwydwaith Cydraddoldeb Corfforaethol/Cymraeg newydd sydd i'w sefydlu i gefnogi'r gwaith o gyflawni'r ddaau faes polisi statudol hyn. Bydd cynrychiolaeth ar y grŵp yn cynnwys rheolwyr canol i uwch o feysydd gwasanaeth allweddol, gan gynnwys yr Arweinydd Proffesiynol ar gyfer Ymgysylltu, Cydraddoldeb a'r Gymraeg, sy'n allweddol i'n cefnogi i gyflawni ein hamcanion trwy weithredu ac a fydd yn atebol am sicrhau bod y Cyngor yn bodloni ei ofynion o dan y Rheoliadau Safonau'r Gymraeg (Rhif 1) 2015.

Bydd y Rhwydwaith Cydraddoldeb Corfforaethol/Cymraeg yn gweithio ochr yn ochr â Rhwydwaith Cymraeg Blaenau Gwent a bydd hefyd yn chwarae rhan bwysig wrth helpu i fonitro perfformiad bob chwarter yn ogystal â gweithredu fel y grym ar gyfer cefnogi cyflawni ein cynlluniau gweithredu dros y pum mlynedd nesaf.

Hefyd, bydd Fforwm Cymraeg mewn Addysg y Cyngor sy'n monitro gweithrediad Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg 2022/32 yn darparu data perfformiad allweddol (megis monitro'r ddarpariaeth addysg cyfrwng Cymraeg) i'w hadolygu. Mae hyn hefyd yn cael ei adrodd yn flynyddol i Lywodraeth Cymru, gydag adroddiadau'n cael eu cymryd drwy brosesau gwleidyddol y Cyngor yn flynyddol, yn ogystal â Bwrdd Rhaglen Cymunedau Cynaliadwy ar gyfer Dysgu a'r Fforwm Derbyn.

Bydd ein holl wybodaeth perfformiad chwarterol yn cael ei chasglu a'i defnyddio i lywio ein Hadroddiad Monitro Blynyddol ar yr Iaith Gymraeg (Safonau'r Gymraeg 158, 164 a 170) sydd i'w gyhoeddi ym mis Mehefin bob blwyddyn hyd at 2027. Bydd yr adroddiad blynyddol yn cael ei gyflwyno i'w adolygu drwy ein trefniadau proffesiynol a democrataidd, gan gynnwys ein Tîm Arwain Corfforaethol a'r broses graffu drwy'r Pwyllgor Craffu Trosolwg a Pherfformiad Corfforaethol a'r Cabinet fel rhan o'u rhaglenni gwaith blynyddol.